

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๒๔/๒๕๖๓

วันที่ ๒๐ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
นายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายไพบูลย์ นิติตะวัน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่

ประธานสภาผู้แทนราษฎร (ผู้ร้อง) ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ รวม ๖๐ คน เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อผู้ร้องว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคพลังประชารัฐ (ผู้ถูกร้อง) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า เดิมผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคประชาชนปฏิรูปเพียงคนเดียว ต่อมาผู้ถูกร้องแจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า การประชุม

คณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ มีมติเอกฉันท์ให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสอง เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้วนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง อันทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) บัญญัติให้กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก หากเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคการเมือง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สิ้นสุดลง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติให้ถือว่าการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การที่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพียงคนเดียวของพรรคประชาชนปฏิรูปที่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนลงคะแนนเลือกพรรค เรียกประชุมกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป เพื่อให้พรรคการเมืองสิ้นสุดตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ โดยมีเจตนาให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดโดยสมัครใจ อันเป็นเจตนาซื่อสัตย์และมีเจตนาไม่ทุจริต โดยอาศัยช่องทางการใช้มติของคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ซึ่งตนเองมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค และมีอำนาจเหนือกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป โดยขอให้มติดึงเลิกพรรคประชาชนปฏิรูป เพื่อให้สิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง เพื่อจะได้เข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐ ประกอบกับผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลที่พรรคพลังประชารัฐเสนอชื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๕๗ ผู้ถูกร้องไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐ ภายหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงได้ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๕๗ ทั้งผู้ถูกร้องยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปอยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ และมีหน้าที่ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงินรวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมือง สิ้นสภาพหรือยุบ เพื่อให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

ผู้ร้องตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องแล้วเห็นว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกันเข้าชื่อเสนอคำร้องจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๖๐ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับการพิจารณากรณีให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง หรือไม่ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริง

ตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องยังไม่ปรากฏเหตุอันควรสงสัยที่จะมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งว่าผู้ถูกร้องไม่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) รับรองสถานภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ยังคงอยู่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง เพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก โดยต้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาชนปฏิรูปเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ถือว่า การสิ้นสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรานี้ เป็นการถูกยุบพรรคการเมือง และเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นระยะเวลาไม่เกินกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคประชาชนปฏิรูป สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) แม้ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปยังคงมีหน้าที่ต้องชำระบัญชี เนื่องจากสถานะความเป็นพรรคประชาชนปฏิรูปยังคงอยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้ถูกร้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปเฉพาะเพื่อการชำระบัญชีของพรรคที่สิ้นสภาพจนกว่าจะแล้วเสร็จเท่านั้น

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือเรียกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการการเลือกตั้งจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกาศให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องจากพรรคประชาชนปฏิรูปมาเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐและการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคพลังประชารัฐ พร้อมเหตุผล สรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียน

จัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูปตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ มีคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปจำนวน ๓๒ คน และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ มีคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปจำนวน ๒๙ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาชนปฏิรูป ต่อมาวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ มีมติให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูป โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปเข้าร่วมประชุมจำนวน ๑๖ คน จากทั้งหมดจำนวน ๒๙ คน ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๔ ข้อ ๕๕ และข้อ ๑๒๒ คณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป จำนวน ๑๕ คน ที่เข้าร่วมประชุมให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง สอดคล้องกันว่าได้เข้าร่วมประชุมและลงลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และที่ประชุมมีมติให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ ส่วนอีก ๑ คน คือ เจริญญิพรรคประชาชนปฏิรูป ไม่สามารถมาให้ถ้อยคำได้ เนื่องจากติดภารกิจที่ต่างประเทศ จากเอกสารรายงานการประชุมปรากฏข้อเท็จจริงว่ากรรมการบริหารพรรคหลายคนลาออกจากพรรค และมีอีกหลายคนแจ้งว่า จะขอลาออกเพราะมีภารกิจจำเป็นทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการบริหารพรรค และดำเนินกิจกรรมพรรคตามที่กฎหมายกำหนดได้ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจึงมีมติให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ อันเป็นเหตุให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในการประชุม ครั้งที่ ๙๕/๒๕๖๒ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๒ ให้ประกาศการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูป โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ แจ้งให้อดีตหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปจัดส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน

รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการลงบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงินของพรรคประชาชนปฏิรูป
ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐
มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง และให้อธิบดีกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปทุกคนยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่
อยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ ผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ ส่งบัญชี
และงบแสดงฐานะทางการเงินต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ต่อมา นายอุตตม สาวนายน หัวหน้า
พรรคพลังประชารัฐมีหนังสือ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง แจ้งจำนวน
สมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ถึงวันที่
๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ โดยมีผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒
เลขประจำตัวสมาชิก ๐๐๐๓๒๕๙๖ และนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒
แจ้งการเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐของผู้ถูกร้องให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทราบ

เลขาธิการวุฒิสภาและเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
กับการพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ สรุปได้ว่า
มาตรา ๙๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “... ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรานี้ เป็นการถูกยุบ
พรรคการเมือง” เพื่อคุ้มครองสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมือง
ที่สิ้นสภาพให้สามารถไปสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐)
เพื่อไม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงเนื่องจากพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สังกัดถูกประกาศให้สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติให้การสิ้นสภาพของพรรคการเมือง
“ถือเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง” เป็นการสิ้นสภาพโดยเงื่อนไขของกฎหมายโดยตรง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า คดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้
จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑
วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๑๐) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น” มาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง” วรรคสาม บัญญัติว่า “การจัดทำบัญชีชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง” และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ ... (๕) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปปรากฏตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคประชาชนปฏิรูป ปรากฏตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ พรรคประชาชนปฏิรูปประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปและให้แจ้ง

ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป ผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ เนื่องจากมีกรรมการบริหารพรรคหลายคนลาออกและอีกหลายคนประสงค์จะลาออกเพราะมีภารกิจจำเป็น รวมทั้งขาดบุคลากรที่จะมาช่วยงานการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของพรรค ทำให้ไม่สามารถบริหารกิจการพรรคต่อไปตามที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบข้อเท็จจริงเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาและประกาศการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูปในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสอง ต่อมาวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ และเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ แจ้งเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรว่าผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐแล้ว

มีข้อพิจารณาเบื้องต้นว่า การสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูปชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบวรรคสี่ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปประชุมและมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ เนื่องจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองหลายคนลาออกและอีกหลายคนกำลังจะลาออก รวมทั้งขาดบุคลากรสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการพรรคต่อไปได้จึงดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดในข้อ ๕๔ กล่าวคือ มีกรรมการบริหารพรรคการเมืองมาประชุม จำนวน ๑๖ คน ซึ่งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ ๒๙ คน และกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้มาประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ทั้ง ๑๖ คน เป็นเสียงข้างมากของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามข้อ ๕๕ มติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปเป็นไปโดยชอบตามข้อ ๑๒๒ ประกอบกับข้อ ๕๔ และข้อ ๕๕ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งเรื่อง การเลิกพรรคประชาชนปฏิรูปได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าว

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสอง โดยให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้เข้าประชุมลงมติครั้งนั้นให้ถ้อยคำยืนยันต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคการเมือง ๑๕ คน ให้ถ้อยคำยืนยันสอดคล้องกันว่าการประชุม และลงมติให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปด้วยเหตุผลดังกล่าวจริง ส่วนอีก ๑ คน ติดภารกิจที่ต่างประเทศ นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา คณะกรรมการการเลือกตั้ง พิจารณาแล้วมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูป และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ การสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง ของพรรคประชาชนปฏิรูปจึงเป็นไปโดยชอบ

ข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า การเลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรค อันเป็นเหตุให้ พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่มีเจตนาซ่อนเร้นโดยอาศัยมติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งตนเป็นหัวหน้าพรรคมีอำนาจเหนือกว่ากรรมการบริหารพรรคการเมือง เห็นว่า ไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานใดแสดงให้เห็นว่ากรณีเป็นไปดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

เมื่อพรรคประชาชนปฏิรูปเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ และคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศการสิ้นสุดสภาพของพรรคประชาชนปฏิรูปในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ส่งผลให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๐ (๑) ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๓) ทำให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกพรรคประชาชนปฏิรูปของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เมื่อพรรคประชาชนปฏิรูป สิ้นสุดสภาพเป็นพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๖๒ วรรคหนึ่ง (๖) ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ แต่ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้ถือว่าการสิ้นสุดของพรรคการเมืองตามมาตรานี้ เป็นการถูกยุบ พรรคการเมือง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการที่ พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพไป อันเป็นหลักการเดียวกันกับการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัด พรรคการเมืองที่ถูกยุบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็น

สมาชิกพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ จึงเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพ เมื่อพรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ การที่ผู้ถูกร้อง สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ จึงเป็นการเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

สำหรับข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าพรรคจนกว่าพรรคประชาชนปฏิรูปจะชำระบัญชีเสร็จตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพ หรือยุบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งบัญชี และงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือยุบ ...” และวรรคสอง “ให้หัวหน้าพรรคการเมือง ... ตามวรรคหนึ่ง ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ แต่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพหรือยุบมิได้ ...” นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็นการกำหนด หน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือยุบพรรคการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ โดยมีหน้าที่ให้ข้อมูล ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้ง เอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือ ยุบพรรคการเมือง และห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามของพรรคการเมือง ที่สิ้นสภาพหรือยุบไปแล้วเท่านั้น แต่ไม่ห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองอื่น การที่ผู้ถูกร้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อชำระบัญชีของพรรคประชาชนปฏิรูปที่สิ้นสภาพจนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยมิได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพไปแล้ว จึงไม่เป็นการกระทำที่ต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕

ส่วนข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลที่พรรคพลังประชารัฐเสนอชื่อเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๕๗ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ใช้บังคับกับกรณีที่อยู่ในระหว่างการจัดการเลือกตั้ง และก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) และมาตรา ๙๑ วรรคสี่ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการที่มีการเลือกตั้งและผู้ถูกร้อง ได้รับการประกาศผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากจึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มินะกนิษฐ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิรุฬห์ แสงเทียน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิรนิติ หะวานนท์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายณภดล เทพพิทักษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ